

Έλενα Πολυγένη*

Τρόποι να μην υπάρχουν: ένα κείμενο εξιλέωσης

Θα ήταν αναληθές εκ μέρους μου να δηλώσω πως το πνεύμα της εξέγερσης κυριαρχεί στα γραπτά μου. Συνήθως έμμεσες συνδηλώσεις ή περιφραστικού τύπου αναφορές προβάλλουν εδώ κι εκεί με τρόπο υπαινικτικό και χαμηλότονο. Όχι γιατί με εμποδίζει μια ορισμένη υφολογική ιδιαιτερότητα ή μου το υπαγορεύει κάποια λογοτεχνική θεωρία. Ο λόγος είναι προφανής όσο και ξεκάθαρος: από δειλία.

Τι ακριβώς σημαίνει όμως αυτή η παραδοχή; Αναλύοντάς την στα συστατικά της, διαπιστώνω πως αποτελείται από τον φόβο της αποτυχίας, καθώς και από μια τάση να αναπαράγω εκείνο που θεωρώ οικείο, βατό και ελεγχόμενο –δηλαδή το κακώς εννοούμενο ως «δικό μου» –ακόμα κι αν η ικανοποίηση που λαμβάνω απ' αυτή τη διαδικασία είναι μηδαμινή. Η τάση αυτή μετατρέπεται εντέλει σε ένα τελετουργικό το οποίο βρίσκω χίλιους –δυο λόγους να υπηρετώ πιστά και που στην καθημερινότητα το καλούμε με το άχαρο όνομα *συνήθεια*.

Ύστερα απ' όλα αυτά, όταν ακούω «εξέγερση» σκέφτομαι, κατ' αρχάς, μια παύση. Μια άρνηση να συνεχίσει κάτι που, προσπερνώντας ή συνθλίβοντας ζωτικές συλλογικές ανάγκες, επιβάλλεται με τη μορφή μιας άλλης *αναγκαιότητας*, ολωσδιόλου ξένης, ωστόσο, τις περισσότερες φορές, εντέχνως πειστικής. Η πειθώ αυτή έχει να κάνει με την παρουσίαση μιας συγκεκριμένης συνθήκης ως τη μόνη δυνατή ή πρέπουσα. Να λοιπόν ένας τρόπος που οι εξουσιαστικές δομές με χειραγωγούν και καταργούν το πιο ουσιαστικό κομμάτι της ύπαρξής μου: πείθοντάς με ότι η σχεδόν ψυχαναγκαστική προσήλωση σε μια τελετουργία, που μέσω της επανάληψης δημιουργεί έναν επίπλαστο χώρο ασφάλειας, ρουτίνας, στατικότητας, είναι υψίστης σημασίας για την ίδια την επιβίωσή μου. Καταλήγω λοιπόν να συναινώ σιωπηλά σε αυτόν τον μηχανισμό υποβοηθώντας, ουσιαστικά, την καταπίεση που υφίσταμαι.

Ένας άλλος τρόπος χειρισμού ανθρώπων σαν κι εμένα είναι η προσεκτικά κατασκευασμένη έννοια του Ιερού. Παρατηρώ πως αυτοί που επιθυμούν να έχουν τον έλεγχο, συνηθίζουν να περιβάλλουν οτιδήποτε τους ενδιαφέρει με μιαν αχλύ αγιότητας. Έχω μάθει, από νωρίς, ότι

για ορισμένα πράγματα θα πρέπει να με διακατέχει ένα δέος. Η Παράδοση, ποιητική ή μη, φέρει ένα τέτοιο πρόσημο. Τι στάση κρατώ –ή οφείλω να κρατώ, όπως με διδάσκουν – απέναντί σε κάθε τι *Πατροπαράδοτο* (διότι, ως γνωστόν, μονάχα οι Πατέρες παρέδιδαν μέχρι προσφάτως); Το μόνο που δύναμαι να σκεφτώ είναι ότι ο δρόμος προς την αυτονομία προϋποθέτει αποκαθήλωση των Συμβόλων. Με γοητεύει να βλέπω την ποίηση σαν μια απροσδιόριστη θεότητα που έχω ταχθεί να υπηρετώ, δεν αποφεύγω όμως τη δυσσάρεστη συνειδητοποίηση ότι, λειτουργώντας μ' αυτόν τρόπο, τοποθετώ η ίδια τον εαυτό μου σε θέση υποτέλειας.

Αν καταφέρω να απεμπλακώ από τέτοιου είδους αγκυλώσεις, έχω για λίγο την πεποίθηση ότι μπορώ να διεκδικήσω ένα χώρο ύπαρξης για μένα και τους ομοίους μου. Ωστόσο, υποχωρώ και πάλι, διότι με έχουν πείσει –κι αυτό είναι πιστεύω το πιο ισχυρό όπλο που διαθέτουν, για να μιλήσω με ορολογία πολέμου, όπως ίσως θα έπρεπε –ότι κάθε είδους επαναστατική διάθεση ή παρόρμηση ταυτίζεται με το Ουτοπικό, το Εξωπραγματικό, πως οι εξεγερμένοι είναι –στην καλύτερη των περιπτώσεων –θιασώτες μια νοσταλγίας για το Αnéφικτο.

Αποπροσανατολισμένη, ταλαντεύομαι ανάμεσα στη ρητορική της ματαιότητας και στην παρόρμηση για δράση, ενώ το γεγονός πως μέσα μου συντελείται μια σύγκρουση, αφήνει την υπόνοια ότι, έστω και δειλά, αρχίζω πλέον να υπάρχω.

* *Ποιήτρια*